

uit de andere delen van Soerabaja een grote uittocht plaatsvond: bijna driekwart van alle inheemsens verliet de stad, velen overigens om er na korte tijd, toen bleek dat Japanse aanvallen uitbleven, terug te keren. Overeenkomstige verschijnselen deden zich, zij het in geringere mate, in Batavia, wellicht ook elders, voor.

Er werd voorts door diegenen die er het geld voor hadden, druk gehamsterd. Op 8 december en volgende dagen was rijst in de kleinhandel op Java nog maar moeilijk te vinden – men zag dat als aanwijzing dat de groothandel, verwachtend dat de prijzen zouden stijgen, zijn voorraden vasthield. Daar trad het gouvernement tegen op; het departement van economische zaken had namelijk onmiddellijk de bevoegdheid gekregen om, zodra dat nodig was, voorraden consumptiegoederen in beslag te nemen en aan de kleinhandel door te geven. Van die bevoegdheid werd meteen gebruik gemaakt.

Ook op de binnenlandse veiligheid was het gouvernement bedacht.

Een aantal Indonesiërs, van wie aan de PID bekend was dat zij nauwe relaties met vooraanstaande Japanners hadden onderhouden, werd gearresteerd, onder hen de hoofdredacteur van *Antara*, het persbureau van de Indonesische nationalistenv (dat bureau werd gesloten), en enkele andere journalisten.¹

Dan werd besloten, drie groepen personen, van wie aangenomen werd dat zij, kwam het tot een Japanse bezetting, de bezetter belangrijke diensten zouden kunnen bewijzen, uit Indië te verwijderen: de op 8 december nog aanwezige ca. tweeduizend Japanse burgers, de in een kamp in Noord-Sumatra geïnterneerde Duitsers en de fanatici onder de 'NSB'ers' die men in het fort Ngawi, sommigen (veertien) in de gevangenis te Cheribon, had opgesloten.

Wat is er met deze drie groepen gebeurd?²

★

Wij beginnen met de Japanners.

Tot hun internering had, zoals aan het slot van het vorige hoofdstuk

¹ Hoe de nationalistische voormannen op de oorlogssituatie reageerden, zullen wij in hoofdstuk 15 weergeven. ² Over hun lotgevallen schrijvend, overschrijden wij de tijdstermijn die voor dit hoofdstuk geldt; dit zal ook hier en daar in de volgende paragraaf, 'Geallieerde nederlagen', geschieden.